

Stoli. Z veliko začetnico.

Po svojem namenu podoba stolov pripada romantičnemu vzgibu naročnika, potrebi (predvsem) mestnega človeka po nečem posebnem, bolj kraslinem kot uporabnem. Da gre v veliko primerih stolov Janeza Suhadolca za statusni simbol, kaže unikatna izvedba, ki ima v svojem jedru največkrat (ne)prikrito začetnico imena ali priimka ali kar obe v enem eksponatu. Unikatno oblikovanem Stolu. Z veliko začetnico.

Umetnik, umetnina in gledalec (ali uporabnik) so vpeti med dve dimenziji. Na eni strani je duhovna dimenzija, kjer se oblikujejo čustva, misli, doživljaji in domišljija, na drugi strani pa je telesna dimenzija, ki jo določa oblikovanje z linijo, obliko, materiali ter drugimi likovnimi načini in sredstvi. Razmišljanje o tem je mogoče zastaviti iz mnogih zornih kotov in problemskih izhodišč.

Dela, uvrščena v tokratno postavitev razstave, so objekti, ki s sistematičnim, racionalnim in strokovno oblikovno-tehničnim principom snovanja funkcionirajo kot odslkava logičnega razuma, kar kažejo tudi za izdelavo natančni (in hkrati tudi likovno atraktivni) načrti. Njihova transformacija v umetniško formo, njihov estetski videz in simbolika pa funkcionirajo skladno z objektivnimi zakoni namembnosti izdelka tako, da so vsakokrat znova zasnovani z izvirno domisljico, z umetniško nadgradnjo.

Prvine vseh umetniških zvrsti ne predstavljajo samo novega umetniškega materiala, temveč funkcionirajo kot kazalci stanja neke civilizacijske situacije in njenega kulturnega, družbenega, filozofskega, estetskega, pa tudi etičnega odnosa do sveta (na splošno) in okolja. Dela Janeza Suhadolca slonijo na slovenski umetnostni tradiciji (nobena skrivnost ni, da vedno znova poudarja genialnost Jožeta Plečnika), saj svoj kritičen odnos do okolja (predvsem do nemarnosti pozidav doma in v svetu) pogosto objavlja v različnih revijah in časopisih.

Kot arhitekt se, pravi, ukvarja z izdelki malega formata. Recimo: ptičja krmilnica, objavljena v knjigi Stoli 3, je v resnici model za kakšno večjo arhitekturo. Njegova dela, ki slonijo na slovenski umetnostni tradiciji, pa imajo pri njihovi predstavitvi v javnosti sodoben pristop. Tako Suhadolcu po eni strani ni tuj rady made, happening ali instalacija, po drugi strani pa je dokumentacija njegovih del, doslej zbrana v treh obsežnih knjigah, urejena po vseh pravih klasičnega oblikovanja.

Poleg svojega ustvarjalnega dela živi Janez Suhadolc življenje profesorja na Fakulteti za arhitekturo, kjer se razdaja, da bi svojim študentom približal pomen občutenja prostoročnega risanja, ki je v tem vse bolj tehniki in računalnikom naklonjenem času nekakšno gnezdo izvirnosti. Svoje dolgoletne pedagoške izkušnje je zbral v zajetni knjigi Prostorčno risanje za arhitekto. Študente z inovativnimi idejami, vrhunsko prostoročno risbo ali rešitvami zadanega arhitekturnega problema pa vsa leta vzpodbuja in včasih njihova dela razstavi tudi ob svojih delih. Tokrat je dal prostor diplomski nalogi Tjaše Voh (Stolp vetrov).

Razstavljen pa je tudi stol, ki je idejno nastal letos za mizo v šolskem bifeju, ko je beseda nanese na smučanje, smučarje in smučarsko opremo ter o tem, kako bi iz rabljene smučarske opreme naredili stol. Idejno so rady made stol Smuk, kot bi eksponat likovno-kritičsko označili, poleg Suhadolca zasnovali Tjaša Voh, Klemen Podjed, Andrej Štamulak in Leon Belušič.

Da umetniško delo doživimo in da za nas dobi smisel, moramo do njega prehoditi določeno pot – skozi opazovanje, razmišljanje, primerjanje, spraševanje ... Postavitve Suhadolčevih razstav običajno rušijo ustaljene načine. Če imamo pri nekaterih razstavah vtis kaleidoskopskega razstavljanja in sestavljanja objektov (stolov, klopi, miz, stojal, originalnih risb-načrtov, pastelov ...), so druge izostrene in jasne kompozicije v prostor nameščenih stolov z določenim namenom, spet druge pa so objekti intuitivno sestavljeni v nevidno mrežo (pogosto razpeto od tal do stropa), kjer ima vsak razstavljen element svoje posebno mesto. Tako daje razstava vtis postavitve kiparskih objektov, kjer so vključeni tudi Suhadolčevi pasteli, pa le-te dopolni slikarska podoba. Razstavljeni eksponati ne učinkujejo več kot uporabni predmeti, temveč v prostoru dominirajo kot kipi, podobe, instalacije. Ni naključje, da se prav na teh razstavah zastavljajo vprašanja: Kje je meja med umetniškim ustvarjanjem in uporabno umetnostjo? Kaj je tisto »nekaj«, kar dela eksponate Janeza Suhadolca za umetnine, ki nimajo le uporabne vrednosti? Se kaže v ustvarjalni domišljiji? V idejni oblikovalski zasnovi? V vrhunski izvedbi? To je bilo očitno tudi na eni njegovih doslej najpopolnejših predstavitev, na pregledni razstavi v slovenjegraški Koroški galeriji likovnih umetnosti. Na razstavi, ki je bila nekaj posebnega tudi zato, ker je pri postavitvi prevladal odnos njegovih del z deli drugih ustvarjalcev: razstavljenih 179 eksponatov (od tega 87 stolov) je bilo premišljeno postavljenih v dialog s slikami iz Stalne galerijske zbirke. Nobena razstava za Janeza Suhadolca ni enaka, svoja dela vedno prilagodi naravi kraja. Vsaka razstava je poseben oblikovalski dogodek. Tudi ta.

Tatjana Pregl Kobe

IZDAL: Premogovnik Velenje, zanj dr. Milan Medved
RAZSTAVNI PROSTOR: Muzej premogovništva Slovenije, Partizanska 78
DATUM: 23. 4. - 10. 6. 2010
ORGANIZACIJA: Stojan Špegel
POSTAVITEV RAZSTAVE: Janez Suhadolc, Stojan Špegel
IDEJNA ZASNOVA ZLOŽENKE: Stojan Špegel
OBLIKOVANJE: Ivo Hans Avberšek

JANEZ SUHADOLC

Rojen sem bil 3. julija 1942 v Ljubljani. Na ljubljanski Fakulteti za arhitekturo poučujem predmeta Prostorčno risanje in Oprema. Svoje pedagoške izkušnje sem zbral v knjigi »Prostorčno risanje za arhitekto«, ki je izšla v Ljubljani leta 2007. Esegistični knjigi »Nič ne bom rekel, tiho pa tudi ne bom« iz leta 2001 sem leta 2007 dodal še knjigo »Od Akropole do Ribnice«. Precej objavljam v različnih časopisih in revijah. Predvsem na potovanjih, peš, s kolesom ali čolnom, slikam pisane pastele. Z načrtovanjem in izdelavo stolov in podobnega se ukvarjam od leta 1987. To delo sem objavil v knjigah STOLI / CHAIRS 1, 2 in 3 leta 1997, 2004 in 2010. Večkrat me sprašujejo, koliko sem že naredil različnih stolov in ostalega. Na to vprašanje težko odgovorim, saj je razlika med novim modelom, variantami in inačicami precej nejasna. Širokogrudno naštevanje bi se ustavilo okrog številke 250, mogoče celo več. Med nagradami ni priznanji za svoje delo najbolj cenim Župančičevo nagrado 1972 in nagrado Prešernovega sklada 1978.

Večkrat sem že zapisal, da skušam ustvarjati v razpoznavno slovenskem slogu. Jaz na svoje slovenstvo nisem čisto nič ponosen. Tega ne doživljam kot kakšno posebno milost. Vendar, če sem že Slovenec, in ne Perzijec, Nemec, Hotentot ali Brazilec, in govorim po slovensko, potem se mi zdi samo po sebi umevno, da se tudi v svoji umetnosti skušam izražati po slovensko. Lahko da so moji izdelki staromodni, lahko, da so kičasti, domačijski kot glasba ansambla Avsenik, nepripravni za vsakdanjo rabo, za industrijsko proizvodnjo. Vse to in še kaj zraven je lahko res, vendar naj pripomnim, da so razpoznavni. Razlikujejo se od tega, kar prinašajo revije, knjige in druga občila s celega sveta. Svoje navdihe zajemam iz slovenske umetnostne tradicije, pri čemer posebej poudarjam genialno osebnost Jožeta Plečnika. Jaz sem do teh mednarodnih arhitekturnih usmeritev in pojmov zadržan. Vse večja pozidana nemarščina v moji domovini in drugod me v tem prepričanju zmeraj bolj potrjuje. Sem arhitekt. Ukvarjam se z izdelki malega formata. Domišljam si, da so moji izdelki arhitekturne miniature. Domišljam si, da je kakšen moj stol večja arhitektura kot kakšna vulgarna donebesna stolpnica. Ideja za kakšen izdelek je običajno trenuten preblisk v glavi. Za skico na papirju potrebujem nekaj minut. Načrte rišem običajno v naravni velikosti. Za posamezen načrt potrebujem nekaj dni, saj jih delam na roko in se pri videzu načrtov precej potrudim. Za realizacijo izdelka v svoji delavnici potrebujem dva do tri tedne. Nekatere kose realizirajo sodelavci.

Včasih za-čutim in za-držim v sebi oddaljeni občutek, da bi nehal. Potem počasi in natančno premišlim: zaprem oči in vidim te neskončne skladovnice lesa, ki se spreminjajo v nikomur-mar predmete, v civilizacijsko steljo, se zarečem: ah, saj je vseeno, če še kaj postorim, mogoče naredim še en stol, tak manjši ... ne posebno velik, tak za abšid ...

RAZSTAVE

Prvo razstavo stolov in podobnega sem imel na Jesenicah v Kosovi graščini leta 1988. Med kasnejšimi razstavami se mi zdi najpomembnejša retrospektivna razstava v Slovenj Gradcu leta 2006. Dve veliki razstavi sem imel v Cankarjevem domu leta 1993 in leta 1998. Zelo lepe razstave sem imel še v Kanalu, Hrovači, Vodnjanu, na Zemonu pri Vipavi, Izoli, Ptujju, Mariboru, Murski Soboti, Novem Mestu, Radečah, Nazarjah, Trebnjah, Zagrebu, Šmartnem v Brdih, vse razstave in predstavitve v galeriji ARS v Ljubljani bi težko naštel. Lepa je bila razstava v Galeriji Slavojke Akrapovič v Ljubljani, v grajskih paviljonih v Dolu pri Ljubljani, na inštitutu Jožefa Stefana v Ljubljani in še razstava v Sv Donatu v Piranu, v Korotanu na Dunaju, italijanskem Vidmu...po nenavadnosti vse prekaša razstava v bivši rudarski slačilnici premogovnika v Velenju.

RAZSTAVIŠČE BARBARA MUZEJ PREMGOVNIŠTVA SLOVENIJE

23. 4. - 10. 6. 2010

Trubar

SUHADOLC

JANEZ

Dare

Lučka

Šifer